

Clïentenparticipatie in de voorbereiding van de AWBZ-transitie

Auteur(s) Rebekka van Munster
Karin Sok
Marjoke Verschelling
Anne Lucassen

Datum Utrecht, 1 augustus 2012

© MOVISIE

MOVISIE Kennis en aanpak van sociale vraagstukken

MOVISIE is hét landelijke kennisinstituut en adviesbureau voor toepasbare kennis, adviezen en oplossingen bij de aanpak van sociale vraagstukken op het terrein van welzijn, participatie, sociale zorg en sociale veiligheid. Onze activiteiten zijn georganiseerd in vijf actuele programma's: effectiviteit en vakmanschap, participatie en actief burgerschap, sociale zorg, huiselijk en seksueel geweld en gebiedsgericht werken.

We investeren in de kracht en de onderlinge verbinding van burgers. We doen dit door maatschappelijke organisaties, overheden, maatschappelijk betrokken bedrijven en burgerinitiatieven te ondersteunen, te adviseren én met hen samen te werken. Lokaal of landelijk, toegesneden op het vraagstuk en de organisatie. Zo kunnen deze organisaties en hun professionals hun werk voor de samenleving zo goed mogelijk doen.

Kijk voor meer informatie op www.movisie.nl.

COLOFON

Auteur(s): Rebekka van Munster
Karin Sok
Marjoke Verschelling
Anne Lucassen

MOVISIE i.s.m. Koepel van Wmo-raden

Projectnummer: P8740
Datum: 1 augustus 2012
© MOVISIE

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	4
2 Participatie en betrokkenheid in ladders en rollen.....	6
3 Niveaus van betrokkenheid bij het decentralisatieproces.....	9
4 Iedereen in beeld.....	14
Literatuurlijst.....	18
Bijlage 1 Enquête Wmo-raden over decentralisatie AWBZ.....	19
Bijlage 2 Interviewvragen gemeenten.....	23
Bijlage 3 Geïnterviewden.....	24

1 Inleiding

Aanleiding onderzoek

Voor gemeenten en Wmo-raden zijn het woelige tijden. In de komende jaren krijgen zij veel nieuwe taken op het gebied van zorg en welzijn op hun bordje. De plannen liggen er om de komende jaren de jeugdzorg te decentraliseren, een nieuwe bundelwet voor de onderkant van de arbeidsmarkt, de Wet Werken naar Vermogen, te maken en de functie begeleiding uit de AWBZ naar de Wmo over te zetten.

De Wmo verplicht de gemeente om haar burgers bij het beleidsproces te betrekken. De meeste gemeenten geven deze verplichting vorm via een Wmo-raad. De gemeente zal de Wmo-raad dan ook betrekken bij de transitie van de AWBZ naar de Wmo. Met de transitie krijgt de gemeente echter ook een nieuwe groep cliënten onder haar verantwoordelijkheid en zal ze op zoek moeten gaan naar deze nieuwe cliënten om ook hen te betrekken bij de transitie. Hetzelfde geldt voor de Wmo-raden. Ook zij zullen die nieuwe doelgroepen van de Wmo in beeld moeten hebben en met de gemeente moeten nadenken over hoe zij deze doelgroepen in de toekomst blijven betrekken. Maar lukt dit de gemeenten en Wmo-raden? Hebben zij contact met de nieuwe doelgroepen, zijn Wmo-raden betrokken bij de transitie en op welke manier krijgt dat vorm? En welke acties zijn er nodig om dat te bevorderen?

Om antwoord te krijgen op deze vragen, heeft het Kennisprogramma Cliëntenparticipatie van MOVISIE in samenwerking met de Koepel van Wmo-raden een onderzoek uitgevoerd onder Wmo-raden en gemeenten. In dit rapport vindt u de resultaten: een stand van zaken van de betrokkenheid van Wmo-raden en de nieuwe doelgroepen bij de AWBZ-transitie, inzicht in actiepunten en inspiratie voor manieren waarop die betrokkenheid kan worden bevorderd.

AWBZ-transitie en de betrokken cliënten

De focus van het onderzoek ligt op de transitie van de AWBZ-begeleiding naar de Wmo, omdat die ten tijde van de start van het onderzoek het meest op de voorgrond stond. De oorspronkelijke planning voor deze transitie was een gedeeltelijke overgang in 2013 en een volledige overgang in 2014. Door de val van het kabinet zijn deze plannen stilgezet en is de verwachting dat er op zijn vroegst in 2014 gedecentraliseerd wordt. Ondertussen zijn gemeenten wel van start gegaan met de transformatie. Zij gaan ook door met dit proces, zij het op een wat lager tempo.

Wie zijn de cliënten die te maken krijgen met deze transitie? Volgens het CIZ maakten in januari 2012 210.950 mensen gebruik van extramurale begeleiding binnen de AWBZ (CIZ-jaarrapportage). Deze cliënten hebben somatische, psychogeriatrische of psychiatrische problematiek en ondervinden matige of zware beperkingen in sociale redzaamheid, bewegen en verplaatsen, psychisch functioneren en geheugen en oriëntatie. Deze cliënten maken meestal niet alleen gebruik van de extramurale begeleiding in de AWBZ, maar hebben vaak meerdere problemen en krijgen op andere manieren aanvullende hulp, ook vanuit de Wmo (Van Vliet e.a., 2011). De decentralisatie betekent voor deze cliënten dat ze misschien van zorgaanbieder moeten veranderen, omdat de gemeente de nieuwe taken mogelijk niet aan hun voormalige zorgaanbieder zal uitbesteden. Bovendien zal de gemeente de cliënten benaderen en een hulpvraag beoordelen vanuit wat de cliënt en zijn sociale netwerk zelf nog kan. Er is geen recht meer op zorg (indicatie), maar de compensatieplicht in de Wmo is leidend. Dit is nieuw voor deze cliënten en kan resulteren in een afname van de begeleiding of verandering in vorm (van individuele begeleiding naar bijvoorbeeld groepsbegeleiding). Wat in de decentralisatie voor nog

meer spanning zorgt, is het feit dat gemeenten moeten bezuinigen en de huidige regelingen van zorgaanbieders niet één op één kunnen overnemen. Gemeenten worden min of meer gedwongen om aanbieders te contracteren die op een nieuwe, effectievere manier de begeleiding aanbieden.

Onderzoeksopzet

Met dit onderzoek proberen we in beeld te krijgen hoe gemeenten, Wmo-raden en nieuwe cliëntgroepen elkaar weten te vinden en hoe zij omgaan met de veranderingen die gepaard gaan met de decentralisatie van de AWBZ. Om dit inzichtelijk te maken is literatuuronderzoek uitgevoerd en is een enquête uitgezet onder Wmo-raden die bij de Koepel van Wmo-raden zijn aangesloten (bijlage 1). Daarin is gevraagd naar de wijze waarop gemeenten hen betrekken bij de decentralisatie, maar ook welke initiatieven de Wmo-raden zelf ondernemen. Aan de enquête hebben 146 Wmo-raadsleden meegedaan, verdeeld over 119 gemeenten, met een evenwichtige spreiding over Nederland en bestaande uit, naast één grote gemeente, zowel kleine als middelgrote gemeenten. De enquête liep van 25 april tot 16 mei 2012. Daarnaast zijn van vijf gemeenten ambtelijke projectleiders van de AWBZ-decentralisatie geïnterviewd over hun ervaringen met het betrekken van Wmo-raden en nieuwe cliëntgroepen bij de decentralisatie (zie bijlage 2 en 3). Deze interviews zijn niet representatief, maar geven wel een beeld van de activiteiten die enkele gemeenten ondernemen en de hobbels die zij daarbij tegenkomen. De bevindingen uit de enquête en de gesprekken zijn samen met de relevante literatuur over cliëntenparticipatie, medezeggenschap en Wmo-raden geanalyseerd en weergegeven in dit rapport.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 geven we een aantal theorieën weer die voor dit onderzoek relevant zijn (onder andere participatieladder en de rollen van een Wmo-raad). Hoofdstuk 3 geeft een beeld van de mate waarin Wmo-raden en de nieuwe doelgroepen betrokken zijn bij het transitieproces: op de verschillende niveaus van de participatieladder (van informeren en raadplegen tot adviseren en coproduceren) en in de verschillende rollen die een Wmo-raad kan vervullen (adviseren, signaleren, meedenken, vernieuwen). Hoofdstuk 4 heeft een meer beschouwend karakter en we gaan in op een aantal opvallende punten in die betrokkenheid bij het transitieproces, te weten de mate van formaliteit in het contact tussen de gemeente, Wmo-raden en de achterban, de moeiten van gemeenten en Wmo-raden om de nieuwe doelgroep in beeld te krijgen en de rolopvatting van Wmo-raden. De interviews met gemeenten zijn als korte intermezzo's in het rapport verwerkt, om een praktijkbeeld te geven en om als herkenning of inspiratie te dienen.

2 Participatie en betrokkenheid in ladders en rollen

Betrokkenheid kan op verschillende manieren worden getypeerd en onderscheiden. We werken hieronder drie manieren uit, te weten de participatieladder, het onderscheid tussen formele/geïstitutionaliseerde en informele/niet-geïstitutionaliseerde vormen en de rollen die een Wmo-raad kan vervullen. Deze drie manieren zijn ook als kapstok terug te vinden in de analyse van de resultaten in hoofdstuk 3 en 4.

Participatieladder

Het moment waarop cliënten met de gemeente mee gaan denken heeft invloed op de mate waarin de cliënten daadwerkelijk kunnen bijdragen aan een beleidsstuk. Edelenbos (1998) heeft voor deze verschillende momenten verschillende termen ontwikkeld, die samen een participatieladder vormen. Deze ladder maakt inzichtelijk welke vormen van participatie er kunnen zijn. In onderstaande tabel zijn de verschillende treden met een korte toelichting weergegeven:

Trede	Toelichting
1. Informeren	Politiek bepaalt agenda en houdt betrokkenen op de hoogte.
2. Raadplegen	Politiek bepaalt voor het grootste deel de agenda, betrokkenen zijn gesprekspartner.
3. Adviseren	Politiek bepaalt voornamelijk de agenda, maar betrokkenen kunnen problemen aandragen en hebben een volwaardige rol in beleidsontwikkeling.
4. Coproduceren	Politiek en betrokkenen stellen samen agenda op, zoeken samen oplossingen, waar de politiek zich ook aan houdt.
5. (Mee)beslissen	Betrokkenen bepalen beleid, politiek neemt de resultaten over.
6. Zelfbestuur	Betrokkenen bepalen beleid en voeren dit uit, politiek is hier niet bij betrokken.

(Cromwijk e.a., 2010)

Zoals in de tabel te lezen is, is de participatie van de betrokkenen bij de eerste trede 'informeren' beperkt tot eenrichtingsverkeer van de gemeente naar de betrokkenen. Betrokkenen worden geïnformeerd over de agenda, maar hebben geen inbreng in de beleidsontwikkeling. Op de tweede trede kunnen betrokkenen als gesprekspartner participeren in de beleidsontwikkeling; op de derde trede kunnen betrokkenen al eerder invloed uitoefenen: zij kunnen namelijk problemen op de agenda zetten en daarna in de beleidsontwikkeling een volwaardige rol spelen. Op de vierde trede zijn betrokkenen nog meer een gelijkwaardige partner van de politiek. Betrokkenen worden aan het begin van de beleidsontwikkeling actief betrokken bij het proces en hebben duidelijke invloed op het beleid. Op de vijfde en zesde trede wordt de dominante rol van de politiek in de beleidsontwikkeling losgelaten. Op de vijfde trede '(mee)beslissen' heeft de politiek nog de rol van het overnemen van resultaten; op de zesde trede komt de politiek hieraan niet meer te pas.

Praktijkvoorbeeld

Bij de gemeente Bergen is voor het schrijven van de concept kadernota allereerst contact gezocht met zorgaanbieders (zowel kleine als groter organisaties die extramurale begeleiding aanbieden) Zij konden in gesprek met de gemeente aangeven welk aanbod ze hadden, wat eventueel geschrapt kon worden, wat zij vinden van de decentralisatie en hoe zij denken dat gemeente hier mee om moet gaan. Met dit in het achterhoofd is contact gelegd met cliënten via Stichting MEE. Cliënten met een pgb als cliënten die zorg in natura ontvingen konden hun mening geven over de begeleiding die ze kregen, wat naar hun oordeel eventueel geschrapt kon worden en wat echt niet. Ook zijn via Per Saldo alle cliënten met een PGB (in de regio Alkmaar) benaderd en aan hen is gevraagd een vragenlijst in te vullen. Uit deze contacten kwam naar voren dat cliënten (veelal ouders) liever minder budget hebben met keuzevrijheid, dan zorg in natura waar ze geen invloed op hebben. , Bovendien gaven de cliënten aan dat ze een open houding van de gemeente zouden waarderen. Alle uitkomsten uit dit contact zijn meegenomen in het schrijven van de concept kadernota. Bovengenoemde aanpak is onderdeel van een regionaal projectplan dat de gemeente Bergen samen met de regio Alkmaar uitvoert.

(Laureen Hulskamp projectleider 3 transities gemeente Bergen)

Formele en informele vormen van participatie

Deze verschillende treden van participatie kunnen verschillende vormen aannemen. Een veelgemaakt onderscheid is die tussen formele, meer structurele en geïnstitutionaliseerde vormen enerzijds en informele, meer tijdelijke en niet-geïnstitutionaliseerde vormen anderzijds. De meest bekende formele participatievormen zijn Wmo-raden, platforms, cliëntenraden of belangenorganisaties. Deze organen hebben een formele positie (bijvoorbeeld vanuit een wettelijk kader als de Wmo of de Wet Medezeggenschap Cliënten Zorginstellingen) op basis waarvan zij informatie ontvangen van beleidsmakers en structureel overleg hebben met hen over het beleid en de uitwerking daarvan in de praktijk van hun achterban. Een Wmo-raad bijvoorbeeld heeft vanuit de Wmo een positie als formeel adviesorgaan van de gemeente. Andere meer informele vormen van participatie, die vaak incidenteel of tijdelijk van aard zijn, zijn informatieavonden, themacafés, peer-consultatie, pizzameetings, social media en vormen die gebruik maken van beeld en geluid. Op deze veelzijdige manieren kunnen cliënten participeren in de agendavorming en beleidsontwikkeling (Cromwijk e.a., 2010). Daarnaast bestaan natuurlijk ook de informele contacten, in de wandelgangen en binnen het eigen netwerk, die het mogelijk maken op een informele manier de stem van de achterban te laten horen.

Participatierollen in de Wmo-raad

De Wmo-raad is een van de belangrijkste geïnstitutionaliseerde vormen van cliëntenparticipatie in de decentralisatie. Toen in 2007 de Wmo werd ingevoerd, is in het grootste gedeelte van de gemeenten een Wmo-raad, adviesraad of participatieraad opgericht. Deze raden geven gevraagd en ongevraagd advies aan het college van B&W over de negen prestatievelden van de Wmo (Van Klaveren en Poortvliet, 2011). MOVISIE heeft het werk van verschillende Wmo-raden geanalyseerd en geconstateerd dat het werk van een Wmo-raad onder te verdelen is in vier verschillende rollen (Sok e.a., 2011). Deze rollen hebben enige overlap met de participatieladder, maar deze rollen zijn toegespitst op de Wmo-raad. De eerste rol die te onderscheiden is, is die van adviseur vanuit het algemeen belang. Er wordt in deze rol advies uitgebracht waarbij de belangen van de verschillende doelgroepen overstegen worden. De tweede rol is een signalerende. In deze rol pikt de Wmo-raad signalen op uit de samenleving en schat in of dit probleem breder speelt. De derde rol is die van meedenker. Vanaf het begin van het beleidsproces is de Wmo-raad een gelijkwaardige

gesprekspartner van de gemeente. De vierde rol is die van vernieuwer. In deze rol speelt de Wmo-raad in op aankomende ontwikkelingen. Het initiatief ligt in deze rol sterk bij de Wmo-raad en niet bij de gemeente. Het is mogelijk dat de Wmo-raad per onderwerp een andere rol inneemt en daarmee ook een andere invloed heeft op het beleidsvormingsproces.

Praktijkvoorbeeld

De gemeente Helmond werkt op het gebied van de decentralisatie samen met gemeenten in de Peelregio. Deze gemeenten hebben eenmalig een regiobijeenkomst belegd voor Wmo-raadsleden en cliëntenraadsleden van zorginstellingen waar informatie werd gegeven en in workshops kon worden meegedacht. De signalen die deze avond werden opgevangen zijn meegenomen in het schrijven van het lokaal beleidskader. Ook heeft de projectleider werkbezoeken afgelegd bij de verschillende cliëntenraden en zorginstellingen. De gemeentelijke adviesraden houden zich voornamelijk bezig met advisering tegen het einde van het beleidsproces, maar voor de gemeente zou het welkom zijn als de raden gezamenlijk meer aan het begin meedenken in bijvoorbeeld een creatieve sessie.

(Trudy van der Wielen projectleider AWBZ-transitie gemeente Helmond)

3 Niveaus van betrokkenheid bij het decentralisatieproces

Burgers en specifiek cliënten kunnen op verschillende manieren betrokken zijn bij de vormgeving van het gemeentelijk Wmo-beleid, zoals uit het voorgaande hoofdstuk blijkt. Wmo-raden zijn lokaal gezien op het terrein van zorg en welzijn het centrale punt waarlangs burgers betrokken worden. Dit onderzoek richt zich ook met name op deze raden. Die betrokkenheid krijgt op verschillende niveaus van de participatieladder vorm:

- Op het niveau van **informer**en: de Wmo-raad wordt geïnformeerd door de gemeente over nieuwe beleidsvoornemens, voorstellen en ontwikkelingen. Op haar beurt informeert de Wmo-raad haar achterban daar ook weer over.
- Op het niveau van **raadplegen**: de gemeente raadpleegt de Wmo-raad, bijvoorbeeld door informeel advies te vragen. Op die manier krijgt de gemeente via de Wmo-raad, maar ook door zelf bijeenkomsten te organiseren voor bepaalde groepen burgers, inzicht in wat er speelt in de samenleving ten aanzien van een bepaald beleidsonderwerp. De Wmo-raad raadpleegt haar achterban om signalen op te vangen en input te krijgen voor adviezen richting gemeente.
- Op het niveau van **adviseren**: de gemeente vraagt de Wmo-raad om een formeel advies op beleidsvoorstellen, de Wmo-raad kan daarnaast ook ongevroegd advies geven.
- Op het niveau van **coproduceren**: de gemeente betreft de Wmo-raad in een eerder stadium van het beleidsproces, op het moment dat er nog geen beleidsvoorstel ligt maar slechts ideeën. Samen ontwerpen zal veelal nog een stap te ver zijn, maar voor meedenken kan wel ruimte zijn.

In dit hoofdstuk gaan we in op hoe met name Wmo-raden en gemeenten de verschillende treden in de participatieladder invullen en welke factoren invloed hebben op hun tevredenheid over de rolverdeling.

Informer

Uit de resultaten van de enquête blijkt dat het overgrote deel van de Wmo-raden zich voldoende geïnformeerd weet over de AWBZ-transitie. Toch blijft kennis over de inhoud van de decentralisatie een knelpunt in de uitvoering van de taak van de Wmo-raad.

- 15% van de Wmo-raden vindt zich niet of niet voldoende geïnformeerd.
- 60% van de Wmo-raden gaat zelf op zoek naar informatie bij gemeente, cliëntenorganisaties of landelijke koepels.
- Driekwart van de Wmo-raden is via een gesprek met of schriftelijke informatie van een wethouder of Wmo-ambtenaar geïnformeerd.
- 45% van de Wmo-raden is geïnformeerd door een informatiebijeenkomst die door de gemeente is georganiseerd.

De complexiteit van de materie speelt een rol bij deze resultaten, maar ook het feit dat veel van deze Wmo-raden nog weinig betrokken zijn aan het begin van het beleidsproces maakt dat een deel van de raden zich niet genoeg geïnformeerd weet. Daarmee wordt de AWBZ-transitie een soort black box. Wmo-raden krijgen dan niet veel mee van wat de gemeente doet op het terrein van die transitie en wat de consequenties zijn.

Minder goed geïnformeerd zijn heeft ook gevolgen voor het functioneren van de Wmo-raad. Uit de enquête blijkt dat adviezen van deze Wmo-raden iets meer dan gemiddeld afgewezen worden en adviezen ook minder snel ongevraagd worden uitgebracht, omdat raden niet voldoende beeld hebben van de ontwikkelingen.

Raadplegen en signaleren

- 80% van de Wmo-raden gaat zelf op zoek naar signalen uit de achterban.
- Dit gebeurt voornamelijk door middel van contacten in het eigen sociale netwerk en informele contacten met de bestaande achterban.
- De helft van de Wmo-raden zoekt ook actief naar contact en signalen buiten het eigen netwerk, door bijvoorbeeld bezoeken aan zorginstellingen of informatiebijeenkomsten.
- Bijna de helft van de Wmo-raden geeft de opgevangen signalen door aan de gemeente.
- Bijna 60% van de Wmo-raden vindt het contact met de nieuwe doelgroep een knelpunt.

Uit de enquête blijkt dat, hoewel Wmo-raden actief op zoek zijn naar signalen, de nieuwe doelgroep van de transitie niet goed in beeld is. Bovendien geven Wmo-raden de signalen die ze krijgen niet altijd door aan de gemeente, omdat ze deze input willen verwerken in een officiële adviesaanvraag of omdat er in de wandelgangen al genoeg wordt overlegd met de gemeente. Mede omdat Wmo-raden de nieuwe doelgroepen ook nog niet altijd in beeld hebben, treden gemeenten zelf ook in contact met deze nieuwe cliënten. De geïnterviewde projectleiders gaven aan dat de nieuwe doelgroep een gezicht krijgt op informatiebijeenkomsten en dat langsgaan bij zorginstellingen nuttig is om aan te voelen wat er leeft onder de cliënten.

Dat het overgrote deel van de Wmo-raden op zoek gaat naar signalen uit de achterban valt samen met een ontwikkeling in Wmo-raden dat ervaringsdeskundigheid steeds vaker buiten de Wmo-raad wordt gezocht (Sok e.a., 2011). Wmo-raadsleden hebben zelf de ervaringsdeskundigheid niet altijd in huis, maar steunen voor hun kennis op burgers buiten de raad. De resultaten van de enquête laten zien dat er voor die kennis veel geleund wordt op persoonlijke contacten binnen het eigen netwerk en minder gebruik wordt gemaakt van vormen om tijdelijk dan wel structureel contacten buiten het eigen netwerk te leggen, zoals informatiebijeenkomsten, werkbezoeken, panels, themacafés en andere meer creatieve vormen.

Praktijkvoorbeeld

Naast de adviescommissies (vaak bestaand uit burgers) die op gezette tijden advies geven en meedenken met de gemeente, krijgt de gemeente Nijmegen het cliëntenperspectief in beeld door zowel informele als formele contacten en bijeenkomsten. Zorgbelang organiseert bijeenkomsten voor cliëntenraden, Wmo-raden en aanbieders in de regio, waar de gemeente bij aanschuift. Reacties worden meegenomen in het nieuwe beleid. Verder is de ervaring van de gemeente dat enkele cliëntenraden van instellingen en cliëntenorganisaties op het gebied van de decentralisatie de gemeente uit eigen initiatief aanspreken. Een goed georganiseerde belangenorganisatie en korte lijntjes met de gemeente maken contact tussen cliënten en gemeente veel eenvoudiger. Instellingen of cliëntgroepen die dit hebben, zijn veel gemakkelijker te bereiken is de ervaring. (Leonie Braks projectleider AWBZ-transitie gemeente Nijmegen)

Adviseren

- 1/3 van de Wmo-raden is zover dat er een officieel advies over de AWBZ-transitie is uitgebracht en door de gemeente is overgenomen.
- De helft van de Wmo-raden heeft een adviesvraag over de AWBZ-transitie in behandeling of weet dat er binnenkort een aanvraag binnenkomt.
- Een enkele Wmo-raad is in het beleidsproces overgeslagen door de gemeente.

Betrokkenheid van de Wmo-raad op het niveau van adviseren komt nog wat minder goed uit de verf. Slechts een derde van de Wmo-raden is al zover dat ze een advies heeft uitgebracht dat vervolgens ook is overgenomen. Dit lage percentage kan deels verklaard worden door het feit dat veel gemeenten nog midden in hun beleidsproces van de AWBZ-transitie zitten. Er wordt gewerkt aan een visie op de extramurale begeleiding, aan zicht op de vraag- en aanbodkant en aan het formuleren van uitgangspunten en kaders. Gemeenten zijn dus nog niet zover dat ze beleid hebben geformuleerd en dit ter advies hebben voorgelegd aan hun Wmo-raad. Verder blijkt uit de reacties van Wmo-raden dat het uitbrengen van een formeel advies Wmo-raden relatief weinig invloed geeft. Omdat er pas advies wordt gevraagd en uitgebracht wanneer er beleid is geschreven, is de invloed van de Wmo-raad op dat beleid nog maar beperkt. Bovendien moet de Wmo-raad na het uitgebrachte advies afwachten of het advies wordt overgenomen. De Wmo-raad heeft daar na het uitgebrachte advies geen invloed meer op (Van Klaveren en Poortvliet, 2011).

Meedenken

- 65% van de Wmo-raden wordt vanaf het begin van het beleidsproces door de gemeente betrokken.

Betrokkenheid bij de decentralisatie krijgt dus vooralsnog maar mondjesmaat vorm op het niveau van adviseren. Maar op het niveau van meedenken des te meer: 65% van de Wmo-raden geeft aan dat zij vanaf het begin bij het beleidsproces betrokken is en gehoord en serieus genomen wordt. Dit past ook bij de situatie waarbij het decentralisatieproces voor zowel gemeente als Wmo-raad als ook andere actoren een nieuwe en nog onbekende ontwikkeling is. De gemeente heeft de input van haar burgers en cliënten en dus de Wmo-raad hierbij nadrukkelijk nodig. Wmo-raden ervaren op het niveau van meedenken dan ook een grotere invloed. De Koepel van Wmo-raden en MOVISIE hebben al eerder geconstateerd dat er een groeiende behoefte is bij zowel gemeente als Wmo-raden om Wmo-raden eerder in het beleidsproces invloed uit te laten oefenen (Koepel van Wmo-raden, 2011; Sok, e.a., 2011).

Tevredenheid over rol in het decentralisatieproces

- Wmo-raden zijn tevreden over hun rol in het decentralisatieproces als zij:
- Voldoende tot goed geïnformeerd zijn over de decentralisatie;
 - Eerder dan gemiddeld in het beleidsproces worden betrokken;
 - Een goede relatie met de gemeente hebben.

Voldoende geïnformeerd zijn en eerder betrokken zijn in het beleidsproces heeft namelijk als gevolg dat de adviezen van de Wmo-raad meer dan gemiddeld worden overgenomen door de gemeente. Opvallend is dat de Wmo-raden die tevreden zijn over hun rol vaker te maken hebben met een gemeente die al bezig is met het formuleren van beleid over de AWBZ-begeleiding. Zij werken dus samen met een actieve gemeente op het terrein van de decentralisatie, waardoor er veel te doen is, meegedacht en geadviseerd kan worden.

Een andere belangrijke factor in de tevredenheid is de relatie met de gemeente en de mate waarin de gemeente de Wmo-raad serieus neemt. Als er voldoende tijd en gelegenheid is om geïnformeerd te worden, adviezen voor te bereiden en er serieus geluisterd wordt naar de ideeën van een Wmo-raad is de Wmo-raad tevreden. Een prettig en soepel contact met de gemeente, die de Wmo-raad actief tegemoet treedt met informatie of een formele of informele adviesaanvraag, draagt hier zeker aan bij. Zoals een Wmo-raad in de enquête het verwoordt: "Het prettige contact met de gemeente komt voornamelijk door laagdrempelig en intensief contact met een vaste contactpersoon bij de gemeente, bijvoorbeeld een beleidsambtenaar, raadsleden of wethouder."

Maar deze houding ontstaat niet vanzelf. Een laagdrempelige en proactieve houding van een Wmo-raad, die zelf actief op zoek gaat naar informatie en signalen en vraagt om betrokkenheid, stimuleert een gemeente tot een vergelijkbare proactieve houding richting Wmo-raad. Dit sluit aan bij de gesprekken met de ambtelijk projectleiders, waaruit blijkt dat gemeenten tevreden zijn met een Wmo-raad die vernieuwende input kan leveren door het cliëntenperspectief goed te verwoorden en dat vervolgens kan omzetten naar adviezen op beleidsniveau. Als een van beide aspecten ontbreekt in een Wmo-raad wordt de meerwaarde ervan al snel betwijfeld.

Praktijkvoorbeeld

De gemeente Helmond kent op de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling en Dienstverlening (Zorg, Welzijn en Sport) de functie relatiebeheerder. De relatiebeheerder is vast aanspreekpunt voor de vrijwillige welzijnsorganisaties en de cliëntenraden. De cliëntenraden worden regelmatig bij elkaar geroepen om bepaalde onderwerpen met elkaar te bespreken en over zaken te brainstormen. Een van deze onderwerpen is de decentralisatie van de AWBZ-begeleiding. Bovendien informeert de relatiebeheerder de raden over de bestuurlijke voorstellen die geagendeerd worden, zodat zij zich op de betreffende onderwerpen kunnen oriënteren. De functie van relatiebeheerder kan vergeleken worden met de waterput waar vroeger mensen bij elkaar kwamen om te overleggen. Zo faciliteert de relatiebeheerder ook in haar functie het onderling overleg en de uitwisseling van ideeën. Bovendien vinden organisaties het heel prettig dat zij één aanspreekpunt bij de gemeente hebben. Dit vergemakkelijkt het contact aanzienlijk.

(Brenda van Bokhoven *relatiebeheerder gemeente Helmond*)

Conclusie

Wmo-raden worden over het algemeen goed geïnformeerd door gemeenten en zowel Wmo-raden als gemeenten doen hun best om signalen op te vangen van de nieuwe doelgroep, maar dit lukt nog niet voldoende. Om als Wmo-raad meerwaarde te hebben in het decentralisatieproces is dat contact met en inbreng vanuit die nieuwe doelgroep wel van wezenlijk belang. Officiële adviezen zijn nog niet vaak uitgebracht, maar een meerderheid van de gemeenten betreft haar Wmo-raad al wel vroeg in het decentralisatieproces. Deze Wmo-raden zijn tevreden over hun rol, zeker wanneer zij ook voldoende geïnformeerd worden en de gemeente op een prettige en toegankelijke manier open staat voor contact en adviezen. Een meerderheid van de Wmo-raden ervaart het contact met de nieuwe doelgroep als

een knelpunt. Tegelijkertijd geven zij hun contacten met de achterban vooral vorm via persoonlijke, informele contacten binnen het eigen netwerk en de bestaande achterban. Slechts de helft van de Wmo-raden zoekt ook daarbuiten actief naar contact en signalen. De vraag is of dit voldoende is om de nieuwe doelgroep te bereiken en invloed te hebben op het decentralisatieproces of dat meer initiatief van de Wmo-raad gewenst is. Op deze punten zoomen we in hoofdstuk 4 nog wat verder in.

4 Iedereen in beeld

In dit hoofdstuk sluiten we af met een aantal conclusies en aanbevelingen om de nieuwe doelgroepen die vanuit de AWBZ overkomen naar de Wmo beter te bereiken en te betrekken en de invloed van de Wmo-raad op het decentralisatieproces te verstevigen. Andere manieren van raadpleging en contact, uitbreiding van de Wmo-raad en de rol die de Wmo-raad kan en wil vervullen passeren de revue.

Bereik van nieuwe doelgroepen

De achterban van Wmo-raden bestaat in principe uit alle burgers, maar feitelijk gaat het om mensen die drempels en beperkingen ervaren om sociaal en maatschappelijk actief te zijn. Een deel van deze mensen is georganiseerd in belangenorganisaties, een deel ook niet. Als gevolg van de decentralisatie komen er nieuwe doelgroepen bij de Wmo met hun eigen mogelijkheden, wensen en problemen. De vraag is of deze doelgroepen wel zo nieuw zijn. In de inleiding is al geconstateerd dat deze cliënten niet alleen gebruik maken van extramurale begeleiding in de AWBZ, maar vaak meerdere problemen hebben en ook op andere manieren aanvullende hulp ontvangen, ook vanuit de Wmo. Te denken is aan mensen met een verstandelijke of psychische beperking. Ook binnen de huidige Wmo zijn dit echter doelgroepen die vaak moeilijker of anders dan via een Wmo-raad bereikbaar zijn. Bovendien is de functie begeleiding en de zwaarte van de problematiek die daarachter steekt natuurlijk wel nieuw.

Praktijkvoorbeeld

De gemeente Leeuwarden heeft twee Wmo-raden in het leven geroepen om de gemeente te adviseren, opgesplitst naar prestatievelden: voor zowel prestatievelden 3 tot en met 6 als voor de velden 7, 8 en 9 kent Leeuwarden een aparte raad. De gemeente gaat de decentralisatie graag vanuit de integraliteit aan en ziet die benadering ook graag bij de Wmo-raden. Deze integrale aanpak is ook terug te zien in de sociale wijkteams en interventieteams die worden ingezet in het decentralisatieproces. Deze teams bestaan al sinds 2010 en zijn volgens Welzijn Nieuwe Stijl opgezet. De gemeente richt zich op het meer benutten van het zelfoplossend vermogen van de samenleving. De gesprekken die sociaal werkers hebben met mensen met complexe vraagstukken moeten niet meer worden gevoerd vanuit een 'zorgen voor' maar vanuit een 'zorgen dat'. Het is nog een hele klus om de sociale wijkteams zo aan te passen dat die ook geschikt zijn voor begeleiding. Een middel dat daartoe bijvoorbeeld wordt ingezet is het project 'Optimaal Indiceren' waarin teams oefenen met nieuwe vormen van indiceren.

(Simeon Bruinsma *projectleider AWBZ-transitie gemeente Leeuwarden*)

Dat een hoog percentage van de Wmo-raden het bereiken van de nieuwe doelgroep als knelpunt ervaart, kan dus te maken hebben met het gegeven dat in een aanzienlijk aantal Wmo-raden 'vertegenwoordigers' van deze groepen geen zitting hebben en de Wmo-raadsleden het ook moeilijk vinden om hen op andere manieren te bereiken (Koepel van Wmo-raden, 2011). De noodzaak dringt zich dus op om actief en op andere manieren deze nieuwe doelgroepen te bereiken en te betrekken. In de interviews geven gemeenten ook aan dat ze de Wmo-raad niet als enige raadplegen om de nieuwe doelgroep in beeld te krijgen, omdat het voor gemeenten niet altijd zeker is dat de Wmo-raad voldoende beeld heeft van deze groep. Een veelgebruikt middel is een (regionale) informatie-bijeenkomst waar cliënten, cliëntenvertegenwoordigers, Wmo-raadsleden, gemeentebambtenaren en aanbieders samen komen. Ook werkbezoeken bij zorginstellingen worden gebruikt om de nieuwe doelgroep in beeld te krijgen.

Om te onthouden

Bedenk nieuwe vormen om moeilijk bereikbare cliënten te betrekken, bijvoorbeeld informatiebijeenkomsten, werkbezoeken, themacafés en andere creatieve vormen.

Formeel en informeel contact

Uit de resultaten van de enquête is gebleken dat veel contacten tussen gemeente en Wmo-raden en een groot deel van de contacten van Wmo-raden met cliënten een informeel karakter hebben.

Contact met achterban

Vrijwel alle Wmo-raadsleden vangen signalen op en informeren hun achterban via contacten in het eigen sociale netwerk en informeel contact met de bestaande achterban. In veel mindere mate wordt door werkbezoeken, panels of andere meer gestructureerde vormen contact gezocht met de achterban. Zolang veel Wmo-raadsleden een breed en relevant netwerk hebben bij de doelgroepen van de Wmo kunnen deze informele contacten genoeg zijn om de achterban te bereiken. Maar onderzoek wijst uit dat dit netwerk zich vaak niet uitstrekt over de hele linie van de Wmo (Van Klaveren en Poortvliet, 2011). Het risico is dan ook dat mensen die moeilijk of op een andere manier bereikbaar zijn niet worden gehoord en niet in beeld komen. Denk aan mensen met psychische of verstandelijke beperking, dak- en thuislozen, maar ook jongeren en allochtonen. Dit risico is bovendien reëler nu door de decentralisatie de Wmo-doelgroep wordt uitgebreid. Het is daarom aan te raden om als Wmo-raad in kaart te brengen welke doelgroepen daadwerkelijk bereikt worden en welke nog niet. Het diagnose-instrument dat MOVISIE heeft ontwikkeld voor het programma Aandacht voor Iedereen kan hiervoor een hulpmiddel zijn. Dit instrument is te vinden via: <http://www.programmavcp.nl/aandacht-voor-iedereen/diagnose-instrument-3477.html>. Vandaar uit kan de Wmo-raad beoordelen welke vorm van contact past bij een doelgroep: via de bestaande informele contacten of via een meer gestructureerde vorm, zoals een panel of themacafé, of via een creatieve of digitale vorm, die aansluit bij mensen met een ander type vaardigheden en mogelijkheden.

Gemeenten maken meer dan Wmo-raden gebruik van formele kanalen om cliënten te bereiken. Informatiebijeenkomsten, werkbezoeken en adviesrondes worden aangegrepen om in contact te komen met cliënten. Wmo-raden zouden hun voordeel kunnen doen met deze contacten door zich op dit gebied bij de gemeente aan te sluiten.

Praktijkvoorbeeld

De gemeente 's-Hertogenbosch geeft een belangrijke rol aan het maatschappelijk middenveld in het decentralisatieproces. In principe moeten cliënten en aanbieders zelf met nieuwe ideeën en arrangementen komen om de decentralisatie te realiseren. De gemeente heeft daar een faciliterende rol in. Vervolgens zal de gemeente moeten kiezen met welke aanbieders in zee wordt gegaan. (Hugo ter Steege *projectleider AWBZ-transitie gemeente 's-Hertogenbosch*)

Contact met gemeente

In het decentralisatieproces bewandelt nog maar een klein deel van de Wmo-raden de formele weg van het uitbrengen van een officieel advies of het opstellen van een alternatief beleidsplan. In plaats daarvan komt naar voren dat veel Wmo-raden in de wandelgangen contact hebben met een beleidsambtenaar en op deze manier regelmatig inbreng leveren. Deze vorm van contact is naar tevredenheid van de Wmo-raden. Ook het meedenken in een vroegtijdig stadium van het

beleidsproces, wat in het kader van de decentralisatie vaak voorkomt, heeft meestal een wat informeler karakter.

Dit informele karakter van de contacten heeft zeker voordelen. Het is gemakkelijk, snel, flexibel en laagdrempelig. Er kleven echter ook nadelen aan. De kwaliteit van de informele contacten is sterk afhankelijk van de relatie tussen de gemeente en de Wmo-raad en het is moeilijk te controleren wat de gemeente met de informatie en signalen uit die contacten doet. Het is daarom aan te raden om het regelmatige en informele contact op bepaalde onderdelen wat te formaliseren, door bijvoorbeeld belangrijke gesprekspunten in een memo of e-mail te bevestigen, of door in het (informelere) meedenkproces gezamenlijk geformuleerde uitgangspunten en ideeën vast te leggen als uitkomst van dit meedenkproces. Dit vormt dan het (formelere) kader waar de gemeente mee verder kan. Voor de Wmo-raad is dat kader vervolgens bruikbaar als meetlat om het uiteindelijke beleid te beoordelen en een formeel advies uit te brengen.

Om te onthouden

- Gebruik het diagnose-instrument van het programma Aandacht voor Iedereen.
- Werk als gemeente en Wmo-raad samen in het bereik van de doelgroepen.
- Borg informele contacten bijvoorbeeld door middel van bevestiging per e-mail.

Rolopvatting: reactief of meer initiatief

Wmo-raden zien met de decentralisatie de inhoud van hun werk steeds complexer worden en de omvang steeds verder toenemen. De vraag is of alle doelgroepen in de Wmo-raad zitting moeten nemen en daarmee als raad uit te groeien tot een brede participatieraad. Dat kan, zeker vanuit het perspectief van een Wmo-raad die vindt dat hij er voor alle burgers is. Het risico is overigens wel dat juist de specifieke doelgroepen, waar het bij de decentralisatie om gaat, ondergesneeuwd raken of zich niet herkennen in de materie.

De samenstelling van een Wmo-raad en de manier van contact met de achterban is ook afhankelijk van de rol die een Wmo-raad wil spelen. Uit de resultaten van de enquête blijkt dat Wmo-raden verschillend denken over hun rol. 40 procent van de raden ziet zich komend jaar vooral in de meer reactieve, adviserende rol. Deze raden willen gemeenten controleren op het beleid dat rond de decentralisatie wordt geschreven door erop toe te zien dat gemeenten de belangen van burgers en cliënten een plek geven in het beleid. Voor de overige 60 procent van de raden is het niet genoeg om alleen te reageren op beleid. Deze raden willen zich komend jaar actief toeleggen op hun signalerende of meedenkende rol, en (in mindere mate) op hun rol als vernieuwer. Deze rollen vragen andere competenties van een Wmo-raad, soms ook een andere samenstelling en een intensievere vorm van contact met de achterban.

Praktijkvoorbeeld

Bij het betrekken van cliënten en de achterban werkt het goed om de innovatie te laten ontstaan en daarin niet beperkt te worden door bestaande structuren. De gemeente heeft wel samengewerkt met de Wmo-raad in het ontwikkelen van het beleidsplan. In dit proces is de raad geïnformeerd, heeft zelf input geleverd en advies uitgebracht. De raad is al vroeg uitgebreid met vertegenwoordiging van de nieuwe doelgroepen, ter voorbereiding op de decentralisatie. De ideale Wmo-raad is een raad met leden die weten waar ze het over hebben, doordat ze geworteld zijn in de achterban. Dat betekent niet dat ze per se zelf ook onderdeel uitmaken van die doelgroep. Idealiter praten ze op

gelijk niveau met de gemeente mee, doordat ze bijvoorbeeld oud-bestuurders als leden heeft. De samenwerking met de Wmo-raad verloopt daardoor erg prettig.

(Hugo ter Steege projectleider AWBZ-transitie gemeente 's-Hertogenbosch)

Afstemmen met de gemeente over welke rol de Wmo-raad kan en wil spelen kan veel miscommunicatie en verkeerde verwachtingen voorkomen. Zeker is wel dat de decentralisatie voor Wmo-raden een goede gelegenheid is om het initiatief te nemen en een vernieuwend perspectief vanuit de burger bij de gemeente voor het voetlicht te brengen. De ruimte is er.

Om te onthouden

- Bezin op de samenstelling van de Wmo-raad.
- Bespreek wederzijdse verwachtingen van de Wmo-raad en de gemeente.
- Pak de ruimte!

Literatuurlijst

CIZ (2012) CIZ-jaarrapportage Begeleiding in Beeld (<http://ciz.databank.nl/report/begeleiding.html>)
Driebergen: CIZ

Cromwijk, R., Lucassen, A., Winsemius, A., Alblas, M. en Sok, K. (2010) *Wmo-raden in beeld; Over de invloed van Wmo-raden*. Utrecht: MOVISIE

Edelenbos, J. en Monnikhof, R.A.H. (1998) *Spanning in interactie, een analyse van interactief beleid in lokale democratie*. Amsterdam: Instituut voor Publiek en Politiek

Klaveren, S. van en Poortvliet, E. (2011) *Wmo-raden aan het werk. Onderzoek naar de effectiviteit en representativiteit van Wmo-raden*. Zoetermeer: Research voor Beleid

Koepel Wmo-raden (2011) *Inventarisatie Wmo-raden 2011*. Capelle aan den IJssel: Koepel Wmo-raden

Sok, K., Deth, A. van en Beltman, H. (2011) *Naar een Wmo-raad Nieuwe Stijl?* Utrecht: MOVISIE

Vliet, N. van, Oude Avenhuis, I., Pansier, L. en Schutte, S. (2011) *Cliëntgroepen extramurale AWBZ-begeleiding*. Den Haag: Rijksoverheid

Bijlage 1 Enquête Wmo-raden over decentralisatie AWBZ

Naam:

Functie:

Plaats/gemeente:

E-mailadres:

Telefoonnummer:

Deze enquête gaat over cliëntenparticipatie bij de decentralisatie van de functie begeleiding in de AWBZ. Met deze enquête onderzoekt MOVISIE de mate waarin en de manieren waarop gemeenten cliënten betrekken bij de transitie van de functie begeleiding van de AWBZ naar de Wmo.

U wordt vriendelijk verzocht deze enquête uiterlijk ... mei terug te sturen.
Hartelijk bedankt voor uw medewerking!

Door de decentralisatie van de functie begeleiding komen gemeenten voor grote veranderingen te staan. Zij worden vanaf 2013 verantwoordelijk voor veel nieuwe taken. Om zich hierop voor te bereiden zullen gemeenten dit jaar onder andere nieuw beleid moeten schrijven, in kaart moeten brengen met welke cliënten ze te maken krijgen en in beeld moeten krijgen hoe ze de begeleiding nieuwe vormen willen geven. In dit proces zullen gemeenten Wmo-adviesraden op een of andere manier betrekken, maar Wmo-adviesraden zullen zelf ook stappen zetten om inspraak te leveren. Onderstaande vragen gaan over de mate waarin en de manieren waarop de gemeente uw Wmo-adviesraad tot nu toe heeft betrokken in dit proces en welke initiatieven uw Wmo-adviesraad heeft genomen in dit proces.

Onder informeren wordt het verschaffen van informatie bedoeld, waarbij de geïnformeerde verder geen invloed heeft op de besluitvorming.

1. Bent u als Wmo-raad geïnformeerd over de op handen zijnde decentralisatie van de AWBZ?
 - Ja, voldoende
 - Ja, onvoldoende
 - Nee

2. Zo ja, via welke kanalen is dit gegaan?
 - Eigen initiatief
 - Informatieavond/debat
 - Schriftelijke informatie van de gemeente
 - Berichtgeving in wijkkrant
 - Conferentie
 - Gesprek met of presentatie door wethouder/ambtenaar
 - Koepel van Wmo-raden
 - Cliëntenorganisaties
 - Kennisinstituten
 - Anders, namelijk

Onder adviseren wordt het aandragen van problemen, oplossingen en andere ideeën verstaan. Betrokkenen kunnen gesprekspartners van de politiek zijn.

3. Vraagt uw gemeente uw Wmo-raad om advies in de ontwikkeling van nieuw beleid op het gebied van de decentralisatie? (bijvoorbeeld via een adviesaanvraag of door een inspraakavond)
- Ja, de Wmo-raad heeft een adviserende rol en het advies is overgenomen
 - Ja, de Wmo-raad heeft een adviserende rol, maar het advies is terzijde gelegd
 - Nee, want de gemeente heeft nog geen nieuw beleid geschreven
 - Nee, de gemeente heeft al nieuw beleid en heeft de Wmo-raad in de ontwikkeling daarvan niet om advies gevraagd
 - Nee, maar de gemeente is het wel van plan
 - Nee, om de volgende reden:

Onder meedenken wordt het samen opstellen van agenda en oplossingen verstaan. Van begin tot eind werken politiek en betrokkenen hierin samen.

4. Bent u al vanaf het begin dat de gemeente met de decentralisatie bezig is betrokken bij het beleidsproces? (bv. in een projectgroep)
- Nee
 - Ja, en de Wmo-raad wordt gehoord en serieus genomen
 - Ja, maar de samenwerking verloopt moeizaam
 - Ja, om de volgende reden:

Onder signaleren wordt het opsporen van individuele signalen uit de samenleving verstaan, wat vervolgens de basis vormt voor collectiever beleid.

5. Gaat u gericht op zoek naar signalen van burgers die straks met de decentralisatie in aanraking komen?
- Ja
 - Nee
6. Zo ja, hoe dan?
- Contacten via eigen sociale netwerk
 - Informeel contact met de achterban
 - Afleggen van werkbezoeken bij zorgorganisaties
 - Via een door de Wmo-raad georganiseerde bijeenkomst over de gevolgen van de decentralisaties
 - Anders, namelijk:
7. Heeft uw Wmo-raad ongevraagd advies gegeven of signalen afgegeven aan de gemeente op het gebied van de decentralisatie?
- Ja
 - Nee, omdat de Wmo-raad geen beeld had/heeft van de komende hervormingen
 - Nee, want de informatieverzameling is in ontwikkeling
 - Nee, om de volgende reden:

8. Zo ja, op welke manier?
- Door een officieel advies uit te brengen aan de gemeente
 - Door signalen af te geven aan de gemeente
 - Door een alternatief adviesplan op te stellen
 - Anders, namelijk:
9. Heeft uw Wmo-raad contact gezocht met andere partijen om informatie te delen en ervaringen uit te wisselen?
- Nee
 - Ja, met andere Wmo-raden
 - Ja, met andere gemeentelijke adviesraden (bv. Wwb- of Wsw-raden)
 - Ja, met belangenorganisaties
 - Ja, met cliëntenraden van zorgaanbieders
 - Ja, op een andere manier:
10. Wordt er al gesproken over een verbreding van de Wmo-raad met 'nieuwe Wmo-burgers', cliëntenraden of Wwb-raden?
- Ja
 - Nee

Tot slot een aantal afsluitende vragen over uw beleving en toekomstplannen.

11. Bent u tevreden over uw rol als Wmo-raad in het decentralisatieproces?
- Ja
 - Nee
12. Zo ja, wat is de reden voor uw tevredenheid?
- OPEN VELD
13. Zo nee, welke knelpunten ervaart u?
- Contact met de (nieuwe) doelgroepen van de transitie
 - Samenwerking met de gemeente (geen vaste contactpersoon)
 - Snelheid van de invoering van de decentralisatie
 - Te weinig kennis over de inhoud van de decentralisatie
 - Te weinig voorbereidingstijd voor adviezen
 - Te weinig of geen ruimte voor eigen initiatief
 - Anders, namelijk:
14. Vindt u uw Wmo-raad en/of uw gemeente een voorbeeld in het betrekken van cliënten bij de decentralisatie?
- Ja
 - Nee
15. Ruimte voor toelichting
- OPEN VELD

16. Wat zijn uw plannen als Wmo-raad voor het komende jaar?

OPEN VELD

17. Wilt u zelf nog zaken kwijt die geen plek vonden in de bovenstaande vragen?

OPEN VELD

Bedankt voor het invullen van deze enquête.

Bijlage 2 Interviewvragen gemeenten

Duur: 1-1,5 uur

Doel: helder krijgen wat gemeenten doen om cliënten te betrekken bij het decentralisatieproces.

1. Oriëntatie: Hoever is de gemeente in het decentralisatieproces? Welke fase, welke contacten, welke planning?
2. Hoeveel contact is er in dit proces met cliënten, met welk doel en op welke manieren?
met:
 - a. Wmo-raad;
 - b. cliëntenorganisaties;
 - c. cliëntenraden;
 - d. niet-georganiseerde cliënten;
 - e. andere gemeenten.Denk aan: vaste contactpersoon/secretarieel ondersteuner, werkbezoeken, informatieavonden, projectgroepen.
3. Welke mate van inspraak is er door de verschillende groepen/raden/cliënten?
(Participatieladder/rollen nieuwe stijl)
4. Is van tevoren duidelijk gemaakt welke verwachtingen de gemeente had van de cliëntbetrokkenheid?
5. Welke knelpunten zijn te onderscheiden? Wat zijn daar de oorzaken van en wat zijn oplossingen?
6. Welke plannen zijn er voor de toekomst?
7. Welke rol van cliënten is volgens de gemeente wenselijk in het decentralisatieproces?

Topiclijst

Planning
Wmo-raad
Cliëntenraad
Belangenorganisaties
Niet-georganiseerde cliënten
Andere gemeenten
Eigen initiatieven
Contactpersoon
Werkbezoeken
Projectgroepen
Participatieladder
Adviseur–signaleur–vernieuwer–meedenker
Communicatie over verwachting participatie
Knelpunten–oorzaken–oplossingen
Toekomstplannen
Ideaalbeeld
Stemming/verwachting

Bijlage 3 Geïnterviewden

Hugo ter Steege, projectleider AWBZ-transitie 's-Hertogenbosch
Brenda van Bokhoven, relatiebeheerder Zorg en Welzijn Helmond
Trudy van der Wielen, projectleider AWBZ-transitie Helmond
Simeon Bruinsma, projectleider AWBZ-transitie Leeuwarden
Leonie Braks, projectleider AWBZ-transitie Nijmegen
Laureen Hulskamp, projectleider AWBZ-transitie Bergen